

Priopćenje za novinare

Portal HRČAK - 15 godina otvorenog pristupa hrvatskim znanstvenim i stručnim časopisima

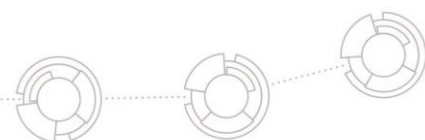
(Zagreb, 8. veljače 2021.) Hrčak, **portal otvorenog pristupa hrvatskim znanstvenim i stručnim časopisima 7. veljače 2021.** obilježio je **15 godina** od pokretanja. Namijenjen je uredništvima časopisa, te hrvatskoj i međunarodnoj znanstvenoj i stručnoj javnosti.

Zajednički tim stručnjaka iz Srca i iz područja informacijskih znanosti, uz potporu tadašnjeg Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, zamislio je i realizirao portal Hrčak koji je javnosti po prvi puta predstavljen **7. veljače 2006. godine** kada je i pušten u produkcijski rad. Osnovna zamisao o portalu potekla je iz Hrvatskog informacijskog i dokumentacijskog društva (HID) i prije svega tadašnjeg njihovog predsjednika Tibora Tótha.

[Hrčak \(https://hrcak.srce.hr\)](https://hrcak.srce.hr), je središnji portal koji na jednom mjestu okuplja hrvatske znanstvene i stručne časopise koji nude otvoreni pristup svojim radovima. Tijekom godina postao je jednim od istaknutih primjera otvorenog pristupa u Hrvatskoj pa možemo reći da je vizija njegovih pokretača osigurala da otvorena znanost, u segmentu publiciranja rezultata istraživanja, postane hrvatskom stvarnošću i prije nego je postala jednom od najvažnijih paradigmi europskog istraživačkog prostora.

Hrčak je danas referentni izvor informacija koji na jednom mjestu okuplja više od 500 časopisa, s više od 18.373 objavljenih sveščića (brojeva) te nudi pristup do više od 232.338 radova dostupnih u punom tekstu. Prepoznat od domaće i međunarodne zajednice Hrčak je proteklih godina značajno doprinio vidljivosti i promociji hrvatskih znanstvenih i stručnih časopisa.

Zamišljen je i napravljen kao modularan i proširiv te jednostavan za uporabu i uredništvima i krajnjim korisnicima. Urednicima časopisa dostupni su alati s kojima mogu upravljati procesom uređivanja svojeg časopisa od zaprimanja radova od autora, preko komunikacije s recenzentima do objave konačne verzije rada, a Srce za urednike redovito priprema i održava edukacije.



Portal Hrčak od samih početaka, osim korisnicima, podatke o radovima isporučuje i u strojno čitljivom obliku pa tako od Hrčka podatke preuzimaju razni europski i globalni sustavi poput sustava Google Scholar i WorldCat. Od 8. travnja 2015. je Hrčkovo sučelje za razmjenu metapodataka (OAI-PMH) usklađeno i sa smjernicama OpenAIRE Guidelines for Literature Repositories s čime su radovi iz Hrčka postali vidljivi i kroz infrastrukturu OpenAIRE koju financira Europska komisija.

Stručni tim Srca koji brine o Hrčku osluškuje potrebe uredništva znanstvenih i stručnih časopisa te trendove modernog izdavaštva i redovito implementira nove funkcionalnosti portala. U 2020. napravljena je nova inačica sučelja za administriranje časopisa u Hrčku pri čemu je dodana podrška za objavu podataka uz radove, a sučelje je modernizirano i usklađeno sa smjernicama digitalne pristupačnosti. U 2021. godini planira se modernizirati i javno sučelje portala.

Proteklih godina Hrčak je donosio novosti poput podrške za objavu radova u formatu JATS XML, promovirao i podržao korištenje globalnog identifikatora autora ORCID, podržao povezivanje radova s istraživačkim projektima u okviru kojih su radovi nastali te povezivanje sa skupovima istraživačkih podataka.

Više od 18.300 autora pridružilo je svoje ORCID identifikatore uz 47.200 radova u Hrčku. ORCID identifikator je jedinstveni i trajni identifikator čije korištenje omogućava bolju vidljivost autora i interoperabilnost širokog kruga informacijskih sustava. Radovi iz 181 broja časopisa objavljeni su, osim u PDF-u, i u JATS XML formatu koji omogućava lakšu strojnu obradu, očuvanje i konverziju u razne druge formate. Uz već spomenute sustave Google Scholar i OpenAIRE, Hrčak je povezan i s globalnim Direktorijem časopisa u otvorenom pristupu (DOAJ).

Ukupna veličina repozitorija podataka sustava Hrčak trenutno iznosi 455 GB.

Tijekom 2020. godine, odnosno u periodu od 1. 1. 2020. do 31. 12. 2020. godine web-sjedište portala Hrčak zabilježilo je ukupni promet od 51 TB, uz mjesečni prosjek od 4,25 TB. Zabilježeno je ukupno 22.700.293 korisničkih posjeta (uz mjesečni prosjek od 1.891.691 posjeta).

Uz sve to Hrčak se može pohvaliti i opsegom pojedinih izdanja časopisa od kojih neki poput Vjesnika Arheološkog muzeja u Zagrebu sežu u daleku 1870. godinu. kada je objavljen njegov prvi broj.

Odnosi s javnošću
Sveučilišni računski centar

